

El valor de l'aigua

Cicle d'activitats 2024

Xarxa d'Equipaments Ambientals de Barcelona (XEAB)

Ajuntament de
Barcelona

EL VALOR DE L'AIGUA

L'aigua és un element imprescindible per a la vida i en fem ús tant nosaltres com la resta d'organismes amb els que convivim. Actualment, la legislació regula la distribució d'aquest recurs i els usos que se'n fa. Així es garanteixen els cabals ecològics, per mantenir la biodiversitat aquàtica, i s'estableixen els límits de captació pels diferents usos.

Al cicle natural de l'aigua se li superposa el cicle urbà de l'aigua. Comença amb l'abastament a les poblacions, indústries i regadius, continua pel seu consum i finalitza amb el sanejament necessari per retorna-la al seu medi.

Al llarg del temps, aquest cicle urbà ha patit nombroses transformacions. En el cas de Barcelona, els canvis han quedat plasmats en infraestructures i patrimoni.

Fins i tot l'origen de l'aigua que ens arriba ha variat molt al llarg de la història: actualment, prové dels rius Ter i Llobregat; dels aquífers del Delta del Llobregat i del Besòs; de les dessalinitzadores de la Tordera i El Prat; i de l'Estació de Regeneració d'Aigua d'El Prat del Llobregat.

I no ens podem oblidar del mar! Barcelona hi va viure d'esquena fins l'arribada dels Jocs Olímpics del 92, quan va deixar de ser un ecosistema maltractat per la contaminació. Avui dia, l'aigua de mar dessalinitzada és una nova font d'aigua molt valuosa en el context de sequera que vivim.

Per tots aquests motius, us presentem **EL VALOR DE L'AIGUA**: un cicle d'activitats que aprofundeix en la manera com interactuem amb aquest element fonamental.

MEMÒRIA

El Riu Besòs ha subministrat aigua a la ciutat de Barcelona des de l'època dels romans. El primer punt de captació, a l'altura de Montcada, va suposar una infraestructura pionera que va desaparèixer amb la caiguda de l'imperi però el Rec Comtal seguiria, l'any 1000 dC, un traçat molt semblant. En aquell temps, l'aigua no era de boca sinó que la seva força motriu feia girar els molins de gra i ben aviat també va alimentar les hortes de la zona que avui ocupen els districtes de Sant Andreu i Sant Martí.

Amb el creixement demogràfic del segle XIX van arribar les grans inversions i la competència empresarial. Es van construir els aqüeductes del Baix Vallès i el de Dos Rius, així com diversos pous a l'aqüífer del Riu Llobregat. La batalla empresarial per l'abastament d'aigua la va guanyar, gràcies al finançament estranger, la Sociedad General de Aguas de Barcelona.

Ja al segle XX, es va recórrer de nou a l'exploració del Riu Besòs a l'altura de Montcada i es van construir les anomenades cases de l'aigua. A mitjans de segle, van arribar el sistema de canalitzacions i la potabilitzadora per portar a la ciutat l'aigua dels embassaments del Riu Ter.

SOCIETAT

L'aigua és font de vida i també font d'inspiració. A ella s'hi refereixen nombroses obres d'art (pintura, literatura, cinema...) i la realcen diversos espais emblemàtics de la ciutat, com la Font Màgica de Montjuïc, la Font de Canaletes i la Font del Gat.

La nostra relació amb l'aigua és molt estreta i s'han comprovat els beneficis de viure-hi a prop, de la mateixa manera que passa amb el verd urbà. Moltes urbanitzacions i grans parcs incorporen masses d'aigua (llacs, estanys...) per potenciar els seus efectes positius sobre la nostra salut física i mental.

GESTIÓ

La gestió de l'aigua que prové dels aqüífers i que s'utilitza per als serveis municipals de reg i neteja la porta a terme, des de fa una dècada, l'empresa BCASA. Actualment, s'utilitzen uns 100 quilòmetres de canonades de distribució i camions cisterna per abastir els barris. Des dels seus inicis, BCASA fa esforços per reduir els consums d'aigua dels serveis municipals i està estudiant la manera de diversificar les fonts de les quals nodrir-se, com és el cas de l'aigua regenerada.

Una altra millora que s'ha implementat a la ciutat són els Sistemes Urbans de Drenatge Sostenible, els anomenats SUDS. Gràcies a aquesta nova solució, es redueix la pressió sobre el sistema de clavegueram i s'incrementa la naturalització de la ciutat. En són exemples, el Parc de les Glòries i de Can Rigal o les superilles de Sant Martí, Sant Antoni i Consell de Cent.

Com a repte de futur, BCASA té previst construir dipòsits a les capçaleres de les rieres per evitar inundacions i aprofitar l'aigua per a usos diversos. I, a més a més, es volen construir nous dipòsits pluvials en vistes als episodis imprevistos de pluges torrencials i a la situació de sequera.

CONSUM

Barcelona és exemplar en reducció del consum d'aigua domèstic. Des de principis de segle XXI, ha disminuït un 30% gràcies a la presa de consciència ciutadana i a l'eficàcia dels electrodomèstics. Actualment, cada habitant de Barcelona utilitza, de mitjana, 103 litres d'aigua al dia. Això fa que estiguem molt a prop dels 100 litres per dia que recomana l'Organització Mundial de la Salut.

Qualsevol reducció és important i més en el context actual de sequera. Per això, cal seguir mantenint els bons hàbits de consum adquirits com per exemple l'ús d'airejadors a les aixetes, de programes d'estalvi energètic als nostres electrodomèstics o dutxant-nos en comptes d'omplir la banyera.

RESIDUS

A Barcelona, les pluges es concentren a la primavera i a la tardor. El relleu fa que l'aigua baixi molt ràpid des de Collserola i que es puguin provocar inundacions a la part baixa de la ciutat. Per reduir aquest risc d'inundació es van construir dipòsits d'aigües pluvials: grans infraestructures capaces d'acumular l'aigua i evitar el col·lapse.

A més, retenir l'aigua durant unes hores en els episodis de tempesta facilita la feina de les depuradores: així reben l'aigua a poc a poc i la poden tractar correctament. Això també evita l'abocament de contaminants al mar. La ciutadania s'hi pot sumar evitant llençar contaminants des de casa seva. A tall d'exemple: no llençar res al vàter i buscar productes de neteja menys nocius pel medi.

ENTORN NATURAL

Els rius tenen, com a mínim, dos serveis ecosistèmics. D'una banda, mantenen la biodiversitat de l'entorn i, de l'altra, abasteixen d'aigua la flora i la fauna, inclosos nosaltres, els humans. Som una peça més d'aquest engranatge natural.

Per tal que aquest ecosistema sigui sa i equilibrat es necessita mantenir el cabal ecològic. Es pot aconseguir amb la pròpia aigua del riu i també amb l'aigua provinent de les depuradores, sempre que tingui la qualitat adequada.

Pel que fa a l'ecosistema marí, Barcelona presenta una gran diversitat d'espècies. Per potenciar aquesta biodiversitat es van instal·lar esculls artificials on, actualment, hi viuen múltiples organismes.

LA SEQUERA, AHIR I AVUI

La sequera de l'any 2008 va marcar un abans i un després en la gestió de l'aigua a l'àrea metropolitana: va comportar canvis en la consciència política i en la mentalitat col·lectiva. Els nivells dels embassaments del Ter i Llobregat eren tant baixos que es va arribar a portar l'aigua de fora amb vaixell.

A partir d'aquesta situació extrema, es van crear noves infraestructures per no dependre tant de les condicions climàtiques i poder recórrer a fonts alternatives. És el cas de les dessaladores del Prat i la Tordera i la depuradora del Prat, que va començar a regenerar aigua fins aconseguir una qualitat pre-potable. Aquesta línia d'inversió va ser crucial per suportar l'actual situació.

Avui dia, l'ús de les aigües regenerades i les dessalades ja són una realitat. Són tractaments costosos energèticament que comportaran un increment del preu de l'aigua però que suposen l'alternativa fonamental per fer front al canvi climàtic.

L'objectiu de l'Ajuntament de Barcelona és substituir paulatinament, per als usos que sigui possible a nivell normatiu, el consum d'aigua potable per aigua provinent de recursos hídrics alternatius: aigua subterrània, dessalinitzada i pluvial. Principalment, per al reg de zones verdes, arbrat viari i jardineres; fonts ornamentals; claveguera; neteja de carrers i de dipòsits pluvials.

Barcelona disposa en l'actualitat de 96,7 km de xarxa d'aigua subterrània, 27 dipòsits d'abastament i 30 hidrants que subministren aigua dels aquífers.

Ajuntament de
Barcelona